

Discurs i Variació en Espanyol

Codi: 43015
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313767 Llengua Espanyola, Literatura Hispànica i Espanyol com a Llengua Estrangera	OT	0	0

Professor/a de contacte

Nom: Cristina Buenafuentes de la Mata

Correu electrònic: Cristina.Buenafuentes@uab.cat

Equip docent

Carme de la Mota Gorriz

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Prerequisits

Atès que l'estudiant ha completat un grau, haurà de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit. Per aquesta raó, els eventuais errors ortogràfics i d'expressió que pogués cometre comportaran un descens de la puntuació en la qualificació final.

Les activitats, pràctiques i treballs presentats en l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, sota cap circumstància, el plagi total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. L'eventual presentació de material no original sense indicar adequadament el seu origen ocasionarà, automàticament, la qualificació de suspens (0).

De la mateixa manera, es considera que l'estudiant coneix les normes generals de presentació d'un treball acadèmic. No obstant, podrà aplicar les normes específiques que pugui indicar-li el professor de l'assignatura, si així ho creu necessari.

Objectius

En acabar el curs els estudiants han de ser capaços de:

- Dominar els conceptes lingüístics relacionats amb la variació.
- Descriure i analitzar els elements lingüístics i extralingüístics que caracteritzen la variació en espanyol.
- Aprofundir en la variació diacrònica i les seves relacions amb altres tipus de variació.
- Estudiar les diferents varietats de la llengua espanyola des d'un punt de vista sincrònic, centrant-se en la variació fònica, amb especial atenció a la prosòdia i considerant la perspectiva pragmàtica i discursiva.

Competències

- Comentar un text des del punt de vista filològic, lingüístic i literari.
- Distingir els problemes conceptuals que planteja l'estudi de la llengua i la literatura espanyoles als parlants nadius dels problemes que planteja l'estudi de la llengua i la literatura espanyoles als parlants estrangers.
- Identificar les varietats diatòpiques, diastràtiques i diafàsiques de l'espanyol.

- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Utilitzar els recursos bibliogràfics i tecnològics propis de la recerca lingüística i literària.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar a discursos escrits les tècniques pròpies del comentari lingüístic de textos.
2. Aplicar a discursos orals les tècniques pròpies del comentari lingüístic de textos.
3. Argumentar la pertinència dels judicis propis i dels aliens en relació amb el tema objecte d'estudi.
4. Argumentar la pertinència dels propis judicis i la no pertinència dels aliens en relació amb el tema d'estudi.
5. Argumentar la pertinència o la no pertinència dels diferents estudis que han abordat els problemes lingüístics analitzats en el mòdul.
6. Avaluar el grau d'adequació pragmàtica d'un discurs a partir de les estructures lingüístiques utilitzades.
7. Avaluar el grau de cohesió i coherència discursiva d'un text escrit en funció del seu context de producció i interpretació.
8. Avaluar el grau de cohesió i coherència discursiva d'un text oral en funció del seu context de producció i interpretació.
9. Comparar diferents models explicatius dels problemes lingüístics objecte d'estudi en el mòdul.
10. Defensar la pertinència dels propis judicis en relació amb el tema objecte d'estudi.
11. Elaborar un esquema que permeti explicar alguns dels problemes literaris abordats en el mòdul.
12. Establir les pautes que permetin a un lector estranger inserir els textos literaris escrits en espanyol en el seu context històric i cultural.
13. Formular un pla d'acció orientat a completar la informació sobre els aspectes lingüístics analitzats en el mòdul i planificar les seves etapes de desenvolupament.
14. Formular un pla d'acció per ampliar la informació que es té sobre un tema específic situat en l'àmbit del mòdul.
15. Identificar les diferents variants discursives que es produeixen en l'àmbit hispanoparlant.
16. Incorporar a l'estudi noves idees procedents d'altres disciplines que puguin complementar una determinada visió del problema lingüístic estudiat.
17. Indagar les diferents perspectives des de les quals s'han explicat els fenòmens lingüístics objecte d'estudi.
18. Interpretar críticament la bibliografia reunida sobre els àmbits d'estudi del mòdul.
19. Interpretar de manera crítica la bibliografia i la informació recollides relacionades amb l'àmbit d'estudi del mòdul.
20. Introduir una nova idea en un esquema preestablert i ser capaç de modificar adequadament la tesi defensada en funció de les noves aportacions.
21. Planificar les etapes de desenvolupament del pla d'acció.
22. Seleccionar la bibliografia adequada per a interpretar els problemes lingüístics de l'adquisició de l'espanyol com a llengua estrangera.

Continguts

1. El concepte de variació lingüística

1.1. La variació segons els diferents models teòrics

1.2. Diferents enfocaments de la variació lingüística: la variació diatòpica o geogràfica, la variació social, la variació situacional i la variació diacrònica o temporal

2. La variació diacrònica

2.1. Variació i canvi lingüístic

2.2. Característiques i mecanismes del canvi lingüístic. Gramaticalització i lexicalització.

2.3. Relacions de la variació diacrònica

2.3.1. La variació diacrònica i la variació dialectal: el contínuum lingüístic

3. La variació sincrònica: el cas de la prosòdia

3.1. La variació prosòdica geogràfica, social i situacional

3.2. Prosòdia i variació pragmàtica

3.3. Prosòdia, variació i ELE

4. La perspectiva pragmàtic-discursiva

4.1. La noció de context: àmbit i enfocaments. Multimodalitat

4.2. La comunicació interpersonal. La regulació de la relació entre participants. Cooperació i màximes conversacionals. Rellevància. Cortesia. Intencionalitat. Gènere. Manipulació i mendacitat.

4.3. Discurs, pragmàtica i ELE

Metodologia

El/la alumne/a haurà de realitzar un seguiment continuat de l'assignatura.

Per assolir els objectius assenyalats, es combinaran les explicacions teòriques per part del professor amb la realització d'exercicis i amb la discussió de determinats aspectes relacionats amb els continguts, que comportaran la participació activa de l'alumnat. L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumnat es reparteix de la següent manera:

- Un 10% d'activitats supervisades (15 hores)
- Un 40% d'activitats dirigides (52,5 hores)

- Aquestes activitats estan distribuïdes en classes teòriques (57%), pràctiques a l'aula (30%) i debats i discussió (13%)

- Un 50% d'activitats autònomes (76 hores)

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22
Discussió i debat	6,8	0,27	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22
Pràctiques a l'aula	15,7	0,63	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22
Tipus: Supervisades			

Activitats	7,5	0,3	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22
Lectures obligatòries	7,5	0,3	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22
Tipus: Autònomes			
Elaboració de les activitats	76	3,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22

Avaluació

El/la professor/a avaluarà aquesta assignatura a partir de la realització de dues activitats escrites. Així mateix, es valorarà la participació a classe.

- Activitat 1 (Temes 1 i 2): Anàlisi d'un fenomen tenint en compte els diferents tipus de variació lingüística, amb especial atenció a la variació diacrònica. El fenomen a estudiar serà seleccionat per l'alumnat a partir d'una llista facilitada per la professora. Aquesta activitat té un pes del 50%.
- Activitat 2 (Temes 3 i 4). A partir d'una base teòrica fonamentada en la bibliografia, anàlisi pràctica d'un aspecte lingüístic escollit a partir d'una sèrie de propostes. Aquesta activitat té un pes del 50%.

L'avaluació de l'assignatura s'efectuarà, per tant, a partir de la realització de dues activitats en què es valoraran els següents aspectes:

- L'assimilació de continguts teòrics;
- l'aplicació pràctica dels continguts;
- l'adequació als requisits de l'activitat en qüestió; i
- l'assistència i participació a classe.

Per superar l'assignatura, s'hauran de realitzar totes les activitats. La nota mínima que es requereix per aprovar cadascuna de les proves i considerar-la en la mitjana haurà de ser igual o superior a 5 punts. La nota final s'obté de la suma de la qualificació de les dues activitats amb el seu respectiu percentatge.

Recuperació

Totes les activitats d'avaluació són recuperables. Hauran recuperar obligatòriament en el període de recuperació totes les proves amb una qualificació inferior a 4 punts.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat escrita 1	50	3,25	0,13	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22
Activitat escrita 2	50	3,25	0,13	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21

Bibliografia

Brinton, Laurel J. i Elizabeth Closs Traugott (2005): *Lexicalization and Language Change*. Cambridge: Cambridge University Press.

Calsamiglia, Helena i Amparo Tusón (1999): *Las cosas del decir. Manual de análisis del discurso*. Barcelona: Ariel (3ª ed. 2012).

Caravedo, Rocío (2003): "Problemas conceptuales y metodológicos de la lingüística de la variación", a F. Moreno *et al.* (coords.): *Lengua, variación y contexto. Estudios dedicados a Humberto López Morales*. Madrid: Arco/Libros, vol. 2, pp- 541-557.

Company Company, Concepción (2003), "La gramaticalización en la historia del español", *Medievalia*, 35, pp. 3-61. Disponible a <http://www.concepcioncompany.com/>

Company Company, Concepción (2012): "Historical morphosyntax and grammaticalization", a I. Hualde, A. Olarrea i E. Rourke (eds.): *Handbook of Hispanic linguistics*. London-New York: Blackwell, pp. 673-693. Disponible a <http://www.concepcioncompany.com/>

Company Company, Concepción (2016): "Sintaxis histórica y tradiciones discursivas. El género textual como macrolocus del cambio sintáctico", a A. López Serena (ed.): *El español a través del tiempo. Estudios ofrecidos a Rafael Cano Aguilar*. Sevilla: Publicaciones de la Universidad de Sevilla, pp. 385-415. Disponible a <http://www.concepcioncompany.com/>

Congosto Martín, Yolanda (ed.) (2011): *La prosodia en lenguas y variedades en el ámbito iberorrománico. Revista Internacional de Lingüística Iberoamericana*, 9 (17). Madrid-Frankfurt: Iberoamericana Editorial Vervuert.

Cortés Moreno, Maximiano (2002) *Didáctica de la prosodia del español: la acentuación y la entonación*. Madrid: Edinumen.

De-la-Mota, Carme (2019): "Improving Non-native Pronunciation: Teaching Prosody to Learners of Spanish as a Second/Foreign Language", a R. Rao (ed.): *Key Issues in the Teaching of Spanish Pronunciation: From Description to Pedagogy*. London: Routledge ("Routledge's Advances in Spanish Language Teaching"), pp. 164-198.

Elvira, Javier (2009): *Evolución lingüística y cambio sintáctico*. Bern: Peter Lang.

Elvira, Javier (2015): *Lingüística histórica y cambio gramatical*. Madrid: Síntesis.

Escandell-Vidal, Mª Victoria (2014): *La comunicación. Lengua, cognición y sociedad*. Madrid: Akal.

García, Carmen y María Elena Placencia (dirs.) (2011): *Estudios de variación pragmática en español*. Buenos Aires: Dunken.

Félix-Brasdefer, J. César y Dale April Koike (eds.) (2012): *Pragmatic Variation in First and Second Language Contexts. Methodological issues*. Ámsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Gil Fernández, Juana (2007): *Fonética para profesores de español: De la teoría a la práctica*. Madrid: Arco/Libros [Capítulos 4 y 5].

Gil Fernández, Juana (ed.) (2012): *Aproximación a la enseñanza de la pronunciación en el aula de español*. Madrid: Edinumen.

Hidalgo, Antonio i Adrián Cabedo (2012): *La enseñanza de la entonación en el aula de E/L*. Madrid: Arco/Libros.

Hualde, José Ignacio i Pilar Prieto (2015) "Intonational Variation in Spanish: European and American Varieties", a S. Frota i P. Prieto (eds.) *Intonational Variation in Romance*. Oxford: Oxford University Press: pp. 350-391.

Martín Butragueño, Pedro (2004): "El contacto de dialectos como motor del cambio lingüístico", en *El cambio lingüístico. Métodos y problemas*. México: El Colegio de México, pp. 81-144.

Moreno Fernández, Francisco (2005): *Principios de sociolingüística y sociología del lenguaje*. Barcelona: Ariel. (2.ª ed. actualizada) [especialment la primera part].

Navarro Tomás, Tomás (1944): *Manual de entonación española*. New York: Spanish Institute in the United States. Cuarta edición: Madrid: Guadarrama (Punto Omega, 175), 1974.

Oesterreicher, Wulf (2007): "Gramática histórica, tradiciones discursivas y variedad lingüística-esbozo programático", *Revista de Historia de la Lengua Española*, 2, pp. 110-128.

Oliveras, Àngels (2000): *Hacia la competencia intercultural en el aprendizaje de una lengua extranjera. Estudio del choque cultural y los malentendidos*. Madrid: Edinumen.

Placencia, Maria Elena (2016): "Variación pragmática", a J. Gutiérrez-Rexach (ed.) *Enciclopedia de Lingüística Hispánica*. London: Routledge, pp. 797-808.

Pons, Lola (2010): *La lengua de ayer. Manual práctico de historia del español*. Madrid: Arco/Libros.

Prieto, Pilar i Paolo Roseano (eds.) (2010): *Transcription of Intonation of the Spanish Language*. Lincom Europa (Lincom studies in phonetics 6).

Real Academia de la Lengua Española i Asociación de Academias de la Lengua Española (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa, 3 vols.

Reyes, Graciela (1990): *La pragmática lingüística. El estudio del uso del lenguaje*. Barcelona: Montesinos.

Reyes, Graciela(1995): *El abecé de la pragmática*. Madrid: Arco/Libros.

Santos Domínguez, Luis A. i Rosa Mª Espinosa Elorza (1996): *Manual de semántica histórica*. Madrid: Síntesis (Lingüística, 21).

Sosa, Juan Manuel (1999): *La entonación del español. Su estructura fónica, variabilidad y dialectología*. Madrid: Cátedra (Lingüística).

Verschueren, Jeff (1999): *Para entender la pragmática*. Madrid: Gredos, 2002.

Wennerstrom, Ann (2001): *The Music Of Everyday Speech: Prosody And Discourse Analysis*. Oxford: Oxford University Press.

Wharton, Tim (2012): "Pragmatics and prosody", a K. Allan i K. Jaszczołt (eds.) *The Cambridge Handbook of Pragmatics*. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press (Cambridge Handbooks in Language and Linguistics), pp. 567-584.